

TÍÐINDI

Fyrsta dagin kunnu einir 50 suðuroyingar vænta sær boð um at koma til arbeiðis. Nú er Nýggja uppsjóvarvirkið á Tvøroyri, Varðinpelagic, nevniliga til reiðar at taka ímóti fyrstu lastini.

ES hevur ætlanir um at bjóða føroyingum 10 prosent av teirri tilmæltu makrelkvotuni í landnyrðingspartinum av Atlantshavinum, og at íslendingar skulu fáa líka stóran part.

Snúltari geldir kallkrabba

Fram við donsku strondini er ein óhugnaligur snúltari farin at gera um seg. Hann ger seg inn á fjørukrabban á tann hátt, at hann oyðileggur kynsgøgnini hjá kallkrabbanum, so hann gerst kvennkrabbi

Tað, sum hendir við tær donsku strendurnar í hesum døgum, fær ivaleyst onkran at hugsa um Alien-filmarnar. Og tað, sum hendir, er bæði óhugnaligt og álvarssamt. Tí sambært vísindafólkum er tann óhugnaligi snúltarin komin inn í umleið helmingin av teimum donsku fjørukrabbunum, har hann stutt sagt tekur ræðið og ger av, hvussu teir bera seg at, og hvørjar eginleikar teir hava.

Danskar kanningar hava avdúkað, at snúltarin geldir kallkrabbarnar og fær teir til at bera seg at sum kvennkrabbar.

Skifta kyn

Kim Mouritsen, sum er havlívfrøðingur og arbeiðir á lærda háskúlanum í Árhús, hevur saman við nøkrum starvsbrøðrum kannað snúltaran, og hvussu hann ber seg at.

- Tann líta honlarvan fer til fjørukrabban, finnur sær eitt bleytt stað á krabbanum og pumpar síðani sína kropsvætu inn í hann. Eftir einum ári hevur hon breitt seg um allan krabban, sigur Kim Mouritzen við danska kringvarpið.

Hann sigur, at snúltarin geldir kallkrabban, ger eitt hol undir halan á honum og leggur sín egna eggposa inn í krabban.

Fyri snúltaran er tað líka mikið, um vertur hansara er ein kallkrabbi ella ein kvennkrabbi, og eftir stuttari tíð er tað eisini líka mikið fyri krabban, tí tá er hann kvennkrabbi, sama hvat hann var frammanundan.

Úrslitið av kanningunum

hjá Kim Mouritzen og starvsbrøðrum hansara er almannakunngjørt í tí vísindaliga tíðarritinum Marine Biology, og har verður staðfest, at aftan á ta heldur óhepnu "vitjanina" gerst kallkrabbin nógvr meiri líkur kvennkrabba, enn vísindin hevur hildið.

- Kallkrabbarnir bera seg at sum kvennkrabbar, og í summum førum gerast teir meiri kventrasligir enn kvennkrabbarnir. Eitt nú missa teir hugin at leyfa á aðrar krabbar og at berjast, og ofta flýggja teir undan bardaga og geva seg undir hinar, sigur Kim Mouritzen.

Missa kynsliga hugin

Ein vanligur kallkrabbi vinnur vanliga tveir av hvørjum trimum bardøgum við kvennkrabbar ella kallkrabbar, sum hava fingið snúltaran í seg. Men ein kallkrabbi, sum hevur verið fyri snúltaraálopi, tapir tveir av hvørjum trimum bardøgum við ein vanligan kvennkrabba.

Tær donsku kanningarnar vísa eisini, at kvennkrabbar, sum hava fingið snúltaran í seg, missa hugin til tað kynsliga, og at tær brúka tað mesta av orkuni til at eta og á tann hátt at halda lív í snúltaranum.

- Snúltarin doyir, tá hansara egg eru búgvín og troðin. Men enn vita vit ikki, um krabbin, sum hevur hýst snúltaranum, doyir, ella um nakrir teirra kanska gerast frískir og kanska enntá skifta kyn aftur, sigur Kim Mouritzen við DR.

Søgulig ferð upp á Trøllkonufingur

Týsdagin eydnaðist tað føroyskum klintrarum at koma upp á Trøllkonufingur á Vágoyinni

Dagfinn Olsen

Týsdagin veitraði Merkið ovast á Trøllkonufingri. Sjey føroyskir klintrarar høvdu sett sær fyri at koma upp á Trøllkonufingur og týsdagin náddu nakrir teirra upp á toppin.

Roynt fyrr

Partur av manningini hevur áður verið í vási, og var eitt nú minniliga ferðina, har teir komu upp á Búgván.

Í fjør varð ein roynd gjørd at koma upp á Trøllkonufingur. Tað var partur av manningini, sum í ár gjørdi bragðið at koma allan vegin upp.

Upp á toppin komu feðgarnir Herman og Absalon Eysturoy og eisini Aksel Poulsen og Bjartur Lamhauge. Absalon Eystroy var

fyrsti maður á toppinum.

Við í ferðalagnum vóru eisini brøðurnir Heini og Hjálmar Hátún og Hans Stokkendal. Teir náddu tó ikki allan vegin upp, men tað var ongantíð væntandi, at øll maningin kundi koma sær upp á toppin.

- Síðsta pettið er tungt og so er eisini sera nógvr leyst grót. Tað lá líkasum í kortunum, at øll maningin ikki kundi koma upp á toppin, sigur Heini Hátún.

Søguligt

-Men hetta var sera spennandi og søguligt, sigur Heini Hátún um bragðið.

- Tað er í grundini samstarv, team-work, ið tað snýr seg um, tá ein ger slíka ferð. Men umráðandi er, at alt er sum tað skal, at útgerðin

er í lagi. Har er jú onki til hjálpar, tí ongin hevur verið har, sigur Heini Hátún.

Tá hetjurnar komu niður aftur av Trøllkonufingri, tók borgarstjórin í Vága Kommunu, Albert Ellefsen, ímóti. Í røðu síni kom hann m.a. inn á gomlu søgurnar um menn, ið høvdu roynt at komið sær upp á Trøllkonufingur.

Hóast søgur eru um, at menn hava verið uppi á Trøllkonufingri, so er hetta ivasamt. Ein gomul søga ella søgn er um ein mann, sum royndi at gera bragd við at koma sær upp á Trøllkonufingur. Á veg niður leggur hann til merkis, at hann hevur gloymt ein vøtt. Hann vendir upp aftur eftir vøttinum, so errin hann nú er av bragdinum, ið hann hevur

Upp á toppin á Trøllkonufingri komu feðgarnir Herman og Absalon Eysturoy og eisini Aksel Poulsen og Bjartur Lamhauge. Absalon Eystroy var fyrsti maður á toppinum. Við í ferðalagnum vóru eisini brøðurnir Heini og Hjálmar Hátún og Hans Stokkendal

Mynd: Bjørn á Heygum

gjørt, men tá hann síðani skal niður aftur, dettur hann niður og doyir.

Onnur søga er um, at tá prinsurin Fríðrikur sjeyndi vitjaði í 1840'unum, var hann áhugaður í at royna at koma upp á Trøllkonufingur, áhugaður í fjallaklintran var hann, og menn fóru við honum, men ta ferðina náddu teir ikki allan vegin upp.

Borgarstjórin fegnaðist í røðu síni um, at hesar hetjurnar nú høvdu megnað at sett merkið ovast á Trøllkonufingur, og harvið er økt um áhugan fyri Trøllkonufingri, Føroyum og fjallaklintran, og metti hann, at eittnú ferða-vinnan kann fáa ágóðan av hesum bragdinum.